

شورای عالی حوزه ی علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه ی علمیه ی حضرت زهرا ی مرضیه (سلام الله علیها)

تحقیق پایه ی سوم

موضوع:

روش های کاربردی در تربیت کودکان دبستانی (هفت سال دوم)

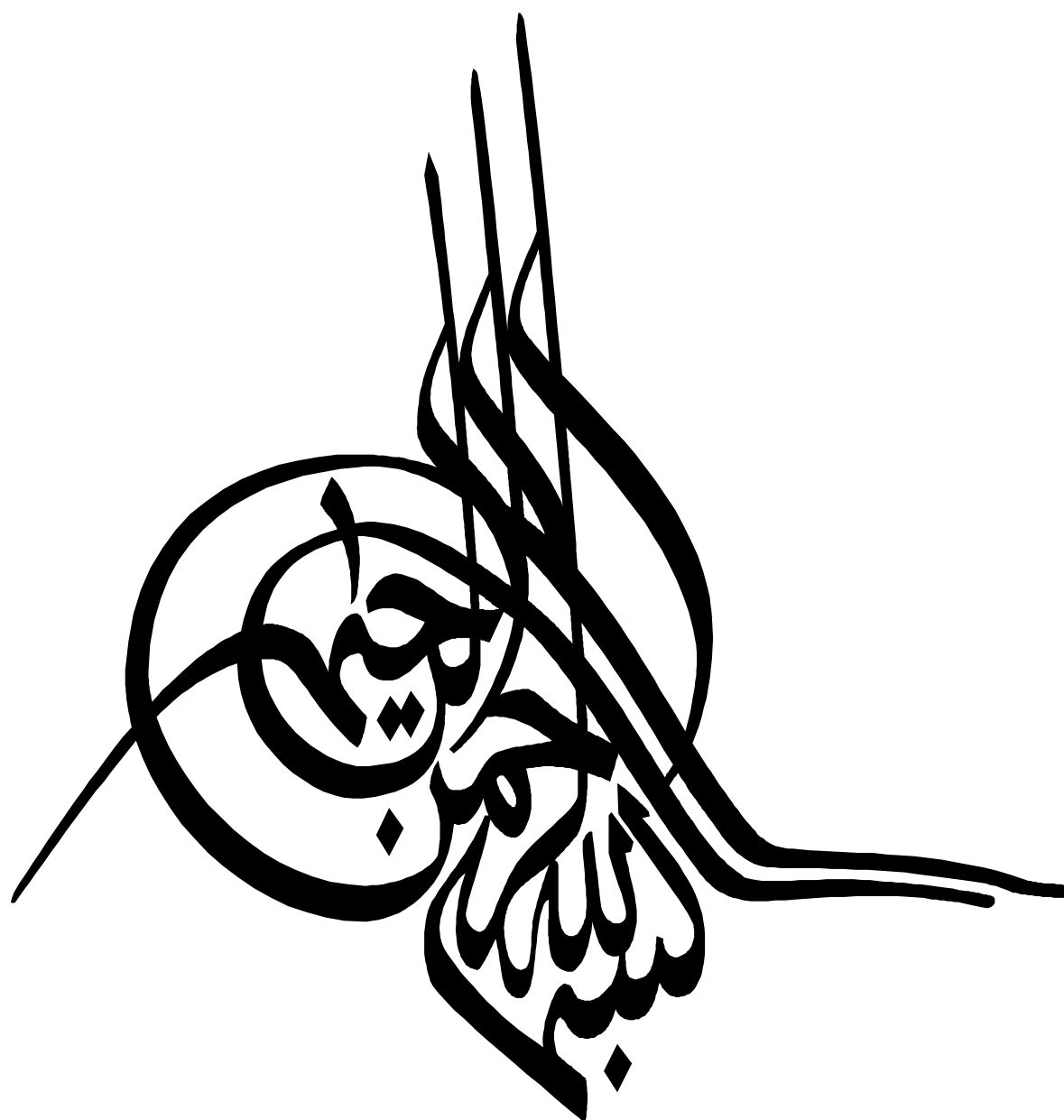
استاد راهنما

سرکار خانم روانبخش

تهیه و تنظیم

زینت مرشدی

پاییز ۱۳۹۱

تقدیم به

تقدیم به همه ی مادرانی که با عشق و علاقه خواهان تربیت فرزندانی شایسته و متعهد و مؤمن می باشند.

تقدیر و سپاس

از تمام کسانی که مرا در جمع آوری و تدوین این تحقیق یاری کردند، کمال تشکر را دارم.

چکیده

همه ی انسان ها در طول زندگی خود، مراحل مشترکی را می گذرانند از جمله مرحله ی کودکی. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) مراحل تربیتی و تکمیل شخصیت انسان ها را به سه دوره تقسیم می کنند. هفت سال اول را مرحله ی سیادت و آقایی، هفت سال دوم مرحله ی اطاعت و هفت سال سوم را مرحله ی وزارت و مشاور بودن. در مورد هفت سال اول در تحقیق قبلی، توضیحاتی داده شد. اکنون در این تحقیق به مرحله ی دوم یعنی (اطاعت) می پردازیم.

فصل اول مربوط به کلیات تحقیق، می باشد. فصل دوم ویژگی های کودک در این سن بیان شده است. فصل سوم مربوط به اصول تربیتی است که از جانب والدین و مربیان باید مورد توجه قرار گیرد. رعایت تمام اصول تربیتی ذکر شده منجر به تربیت فرزندانی با اراده و با اعتماد به نفس بالا، فعال و خلاق می شود. البته کاربردی کردن این اصول کار سخت و مُدبّرانه ای است.

تشخیص واکنش صحیح و به موقع از جانب والدین در مقابل کودکانی که از نظر شخصیتی کاملاً متفاوت هستند و قابل قیاس با یکدیگر نمی باشند، میسر نمی باشد مگر با عنایت پرودگار که مربی اصلی است، صبر و حوصله والدین، مطالعه و شناخت کافی آنان در این امر مهم. در فصل چهارم سعی شده است، مشکلاتی بیان شود که اغلب والدین در این دوره با آن روبه رو هستند روش های کاربردی در مواجهه شدن با آن ها مورد به مورد بیان شده است که نیاز به دقت نظر و توجه دارد.

روبه رو نخواهند شد. بهترین کار این است که پول توجیبی را به ازای انجام کار یا رفتاری خاص، به بچه ندهیم. به فرزندتان کمک کنید تا بودجه بندی کند.

در مورد اهمیت داشتن مقداری پول مشخص برای خرج کردن و پس اندازهای کوتاه مدت و بلند مدت، با او صحبت کنید. از او پرسید آیا چیز خاصی وجود دارد که دوست داشته باشد برای تهیه ی آن پس انداز کند. هزینه ی تهیه ی آن چیز را حساب کنید و آن مقدار پول را بر پولی که مایل است به صورت هفتگی (یا ماهانه) برای تهیه اش کنار بگذارد تقسیم کنید. نموداری بکشید تا مراحل رسیدن او را به هدف نشان دهد. موفقیت او را تبریک بگویید. بگذارید فرزندتان برای پس اندازهایش حساب بانکی باز کند. بانکی را انتخاب کنید که برای بچه ها برنامه های خاصی ارائه می کند. (مثلاً اهدای جوایز) فرزندتان را تشویق کنید تا هدفی برای پس اندازهایش تعیین کند. هنگامی که به هدف خود رسید، با دادن جایزه ای این پیروزی را جشن بگیرید.^۱

پرورش خلاقیت

خلاقیت یعنی «فکرنو و متفاوت»، خلاقیت با استقلال فکر و اعتماد به نفس همراه است. توسعه ی آگاهی، توانایی جذب و بهره مندی از نعمت ها، کنجکاوی و تمایل برای دانستن، بیان احساسات و برداشت های شخصی، مورد تشویق قرار گرفتن هنگام بیان اندیشه ها و اظهارات خلاق کودکان و دانش آموزان به پرورش خلاق آن ها کمک می کند.

جلوه هایی از خلاقیت

۱- جاندار پنداری: جاندار پنداری نه تنها مانع برای رشد مهارت های اجتماعی نیست بلکه کودک با نشان دادن احساس همدلی و همدردی با اشیایی که آن ها را در تخیل خود جاندار می پندارد، می آموزد که بادیگران در موقعیت های مختلف چگونه رفتار کند.

۲- بازی نمایشی (دراماتیک): بازی های نمایشی اغلب برای کودکان قبل از دبستان است. بازی نمایشی اغلب به بازی ساختگی و قصه گونه معروف است.

^۱ - پنتلی، الیزابت، ترجمه: قیطاسی، اکرم، راهنمای کامل تربیت کودک، انتشارات صابرین، چاپ دوازدهم، ص ۹۳

۳- بازی های سازند: شکل بسیار مطلوبی از خلاقیت کودکان است. کودک نیاز به هم بازی ندارد، قدرت تخیل و خلاقیت کودک را تقویت نموده و موجبات بهداشت روانی ولدت حیاتی او می شود. کشیدن نقاشی، ساختن چیزهایی از گل، خمیر، آجر، سنگ و کاغذ به عوامل گوناگون از جمله قدرت مخیل و خلاقیت کودک بستگی دارد. بازی با هم سالانی که از نظر فرهنگی، اجتماعی و سنی هماهنگی داشته باشند، مهارت های اجتماعی مهمی را به کودکان می آموزد.^۱

روش های تقویت اعتماد به نفس

خودشناسی و پذیرش مسئولیت اجتماعی از مهمترین هدف های تربیتی در هر جامعه است و از مؤثرترین عوامل پیشرفت و شکوفایی استعدادها و خلاقیت ها، برخورداری از حس « خود ارزشمندی» و « اعتماد به نفس قوی» است و به عنوان یک سرمایه ی ارزشمند حیاتی برای همه ی انسان ها، به ویژه کودکان و نوجوانان که از مهارت های اجتماعی کمتری بهره مند هستند. یک اراده ی قوی در گرو اعتماد به نفس قوی و استوار است.

چند عامل بسیار مهم

الف) همواره سعی نمایید که در برخورد با کودکان و نوجوانان توانمندی های آن ها را مد نظر قرار دهید نه ضعف ها و ناتوانایی ها را. اگر احساس و نگرش ما نسبت به کودک مملو از ضعف و درماندگی باشد، منجر به رفتارهایی نظیر بی رغبتی و بی توجهی نسبت به او یا حمایت بیش از حد از وی خواهد شد.

ب) تجارب موفقیت آمیز کودکان و نوجوانان را افزایش دهید: برنامه های آموزشی و فعالیت هایی برای آن ها پیش بینی شود که با سعی و تلاش که از خود نشان می دهند موفق به انجام آن ها بشوند. همه ی افراد به ویژه کودکان و نوجوانان کمرو در فعالیت ها تلاش هایشان به تشویق و ترغیب نیاز دارند.

ج) قدرت تحمل کودکان و نوجوانان را برای مواجه شدن با ناکامی های اجتماعی افزایش دهید: افرادی می توانند از ناکامی ها و سرخوردگی ها، درس صبر و مقاومت، بگیرند که طرح ریزی اندیشه ی نو تلاش تازه، دیدی واقع بینانه نسبت به توانایی های خود، فعالیت ها و امور مختلف زندگی داشته باشند.

^۱ - برگرفته از کتاب روانشناسی و تربیت کودکان و نوجوانان، ص ۹۸

د) رفتار مصمم و مطمئن و در عین حال مطلوب کودکان و نوجوانان را تقویت نمایید: نظریات محکم و قاطع او را درباره ی مسائل مختلف باید محترم شمرد. ترغیب و تقویت رفتارهای کلامی و غیر کلامی مطمئن کودک یا نوجوان که دچار کم رویی و ضعف شخصیت است، اعتماد به نفس او را بیشتر خواهد کرد. جرأت او را در بیان صریح افکار و آرای خود در شرایط و موقعیت های مختلف تقویت کنید. وجود چنین رفتارهایی برای استحکام شخصیت و امنیت خاطر او بخصوص در هنگام مواجهه با افرادی که فاقد حسن نیت هستند، فوق العاده ارزشمند است.

هـ) کودکان و نوجوانان را در کنترل احساسات و عواطف خود یاری کنید: کودکان و نوجوانان کمرو، گاهی با شرایطی مواجه می شوند که به شدت آن ها را متأثر می سازد. در چنین مواقعی کنترل عواطف و خویشتن داری بسیار مهم است. در این شرایط نظارت و راهنمایی بزرگسالان کاملاً ضروری است.

و) کودکان و نوجوانان کمرو و فاقد اعتماد به نفس، به تقویت مهارت های اجتماعی خود فوق العاده نیاز دارند. توان برقراری و حفظ ارتباط مثبت با دیگران موجب افزایش احساس ارزشمندی و اعتماد به نفس می شود. کودکان کمرو و ضعیف باید با تعداد قابل توجهی از همسالان و همکلاسی های خود مأنوس شوند و رابطه ی دوستانه برقرار کنند و والدین و مربیان باید آن ها را یاری کنند. کودک برای حفظ ارتباط، انگیزه ی بیشتری برای سخن گفتن، تلفن زدن و نوشتن نامه های ساده برای دوستان خود پیدا می کند. (ارزش دوست و راه های دوست یابی مطالعه شود).

ز) کودکان و نوجوانان نیاز به الگوهای رفتاری مطلوب دارند: وجود افراد موفق و بانفوذ در زندگی انسان ها و بالاخص کودکان و نوجوانان برای رشد و تعالی شخصیت آن ها بسیار مهم است. آشنایی با الگوهای موفق از جمله مأنوس شدن با همسالانی که از توفیقات اجتماعی برخوردارند، باعث تلاش و کوشش آن ها و ترغیب و تشویق کودک به سمت آن ها می شود. (از تنبیه و تحقیر اجتناب شود)^۱

^۱ - خلاصه ای از کتاب روانشناسی کودک و نوجوان، ص ۱۱۳

نتیجه گیری

سنین دبستان از حساس ترین دوره های رشد است. از مهمترین ویژگی های این دوره می توان رشد قابل توجه توانایی های ذهنی از قبیل: ادراک استدلال، فعالیت حافظه ی کوتاه مدت و بلند مدت، توانایی در تجزیه و تحلیل مفاهیم، محرک های سمعی و بصری، رشد شخصیت و سازش یافتگی با محیط مدرسه علاقه ی شدید کودک به فعالیت را نام برد. کودک آمادگی شروع رسمی فعالیت های آموزشگاهی را پیدا می کند.

دوره ی اطاعت (یا هفت سال دوم) به دو مرحله قابل تقسیم است. دوره ی (۸-۱۰) سالگی و دوره ی (۱۱-۱۴) سالگی که در دوره ی اول هنوز ادامه ی کودکی است و دوره ی دوم، دوره ی مقدماتی بلوغ و نوجوانی است. مهمترین اصل در این سنین رشد فکری کودک است. به کودک پیاموزیم که در هرکاری به تجزیه و تحلیل پردازد. کسب دانش در این دوره همانند حک کردن نقش بر سنگ، ثابت و بادوام است.

تمایل به زندگی اجتماعی و گرایش به گروه های همسالان و کسب مقام و موقعیت در گروه از ویژگی های بچه های این دوره می باشد. دوره ی کمون غریزه ی جنسی، البته با رعایت نکات مهمی در این باره، که ذکر شد. پرورش و تربیت دینی کودکان نه تنها به صورت تئوری بلکه کودک در این دوره چه دختر و چه پسر، باید فعالیت های عملی دینی خود را شروع کند. مثل: نماز خواندن

در فصل سوم باید، اصول تربیتی در این دوره را مد نظر قرار داد که مهمترین آن ها:

الف) والدین مظهر عمل باشند نه حرف

ب) تفاوت های فردی

ج) عمومیت ندادن ضعف کودکان

د) پاداش و انتقاد ابزار مؤثر

هـ) انتقاد پذیری

و) اصل تفکر و تعقل. می باشد و هر کدام از این ها به طور مفصل و جداگانه توضیح داده شد.

در فصل چهارم، مواردی از روش های کاربردی - تربیتی، که والدین و مربیان بیشتر با آن درگیر هستند بیان شده از جمله: چگونگی انجام تکالیف مدرسه، انتخاب دوست مناسب، راه های دوست یابی. آگاه کردن کودکان از سوء استفاده های جنسی، پول توجیبی، خلاقیت و روش های تقویت اعتماد به نفس.

فهرست منابع

- ۱- دشتی، محمد، نهج البلاغه
- ۲- ابوطالبی، مهدی، تربیت دینی از دیدگاه امام علی (علیه السلام)، انتشارات آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ سوم، بهار ۱۳۸۸
- ۳- افروز، غلامعلی، روانشناسی و تربیت کودکان و نوجوانان، انتشارات انجمن اولیاء و مربیان، چاپ پنجم
- ۴- پنتلی، الیزابت، ترجمه: اکرم قیطاسی، راهنمای کامل تربیت کودک، انتشارات صابرین، چاپ دوازدهم، ۱۳۸۹
- ۵- جهانگرد، یدالله، نحوه ی رفتار والدین با فرزندان، انتشارات اولیاء و مربیان، چاپ پنجم، ۱۳۷۵
- ۶- دهنوی، حسین، نسیم مهر (۲)، انتشارات خادم الرضا
- ۷- رحمانی، علی، پرسش ها و پاسخ های تربیتی، انتشارات مؤلف، چاپ اول، ۱۳۷۸
- ۸- سلحشور، ماندانا، خانواده و تربیت جنسی کودکان و نوجوانان، مؤسسه ی نشر پنجره، چاپ دوم، ۱۳۸۸
- ۹- قائمی، علی، روانشناسی و تربیت کودکان شاهد، انتشارات انجمن اولیاء و مربیان، چاپ اول، ۱۳۶۸
- ۱۰- عطاری کرمانی، عباس، این گونه فرزندان را تربیت کنید، انتشارات آسیم، چاپ پنجم، ۱۳۸۷
- ۱۱- قائمی امیری، علی، خانواده و تربیت کودک، انتشارات دارالتبلیغ، شهریور ۱۳۵۵
- ۱۲- مجله ی پیوند، ماهنامه ی آموزشی - تربیتی، مقاله ی افسانه صفّار، تهران، وزارت آموزش و پرورش، شماره ی ۳۸۷، ۱۳۹۰